

Параділати

«РУСЛАНА» виласня:
в Австрії:

за цілий рік . . . 20 пер.
в рік року . . . 10 пер.
за чверть року . . . 5 пер.
за місяць . . . 1-70 пер.

За границю:

цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на рік року . . . 8 рублів
або 18 франків

Повсякчасно ціна по 10 сот.

РУСЛАНА

«Вираши ми очі і душу ми вирши: в не зовсім мавести і мри не зовсім,
бо руси ми серце і віра руси.» — В Руслановикі вальмі М. Пашкевича.

Виходить у Львові що два
кмім годі і руских свити
в 5^{ти} год. пополудні.

Редукція, адміністрація і
експедиція «Руслана» від
ч. 1. на Дембровського (Хорун-
дича). Експедиція місцева
в Агенції Соколовського в
насажі Гавсманя.

Рукописи зберігає слідше
на попереднє застережене.—
Редакція неопечатаних
випусків від ворота.— Оголо-
шення звичайні приймають
ся по цімі 20 с. від стріч-
ки, а в «Надісланім» 40 с.
від стрічки. Подяки і при-
ватні донесення по 30 сот.
від стрічки.

Нова провокація.

Вчера перед полуднем вручила вшехпольська молодіж львівського університета ректорови д-рови Дембінському адресу, в якій застерігла ся против утравізації львівської «Almae matris» а при сій нагоді кинула новий визов студентам рускої народности.

На вступі замітимо, що підписи під адресу збирано в саях викладів, що жадано підпису навіть від Русинів, а коли одна студентка-Русинка підпису відмовила, польський студент назвав її «glupia Rusnaczką». Факт можемо довести свідками. Чи мав би він свідчити про висіть польської культури, якою польська молодіж так чванить ся?

Але хіба і сама адреса, вручена ректорови, про високий уровень інтелігенції її авторів свідчити не може.

Автори адреси згадують про минулорічні сумні події на львівському університеті, про давнє віче української університетської молодіжи, на яким студенти і професори зазначили, що львівський університет не є польський, лише утравістичний, дальше твердять автори адреси, що польські студенти «wszystkich zabogów» є далекими від всякої боротьби з культурним розвоєм Русинів, бо «szując się dziedzicami tradycyjnej wiekowej tolerancji Rzeczypospolitej w sprawach narodowościowych, z radością powitamy tą chwilę, gdy na ziemiach polskich stanie wolne od nienawiści племенной, рломієнієм czystej nauki i wiedzy gorejące ruskie ognisko wyższej wiedzy, któremu będzie zapewnioną niezawisłość od państwowości politycznego życia».

Поминаючи твердженє авторів про «вікову толеранцію» мусимо зазначити, що ми Русини на польській землі університету здобувати не хочемо. Львів лежить на рускій землі і тут, а не деінде наш університет стати мусить.

Яку вартість мають запевнення молодіжи про те, що вона не хоче вести боротьби з культурним розвоєм Русинів, про се свідчить найкрасше дальший уступ адреси:

Ale młodzież polska nie pozwoli nigdy na to, aby ku temu obroną była droga nie wysiłku kulturalnego nauki ruskiej, lecz — rabunku dokonanego na niezaprzeczalnej własności kultury polskiej.

Чи се не груба провокація? Чи Русини хотять відбирати Полякам польські катедри? Чи єї польські катедри, які доси

на львівському університеті існують, не основано за гроші, за податки як руско-го так польського народа? Чи руский на-рід не має права дбати о свої катедри, за щож недоростки патнюють єго заходи „рабунком“?

А як далеко посунули вшехпольські недоростки свою ароганцію навіть супротив польських професорів, се потверджує оден з дальших уступів адреси:

Uchylając głowę przed Waszym, Panowie, ślubowaniem, złożonym krajowi 2. marca 1907, łączymy się wszyscy w jednym proteście: żadnych nowych ustępstw, żadnych «koncesyj», godzących w historyczną własność narodu!»

Вшехпольські студенти так мало вірять польским професорам, що нагадують їм на їх „ślubowanie“.

Сумно воно, а ще сумнійше, що польського характеру львівського університета має боронити не повага сенату, не наукова праця польських професорів, а ароганція вшехпольських студентів.

Адресу польських студентів віддаємо під розвагу руских послів. Нехай би они подбали, щоби такі провокації більше не повторили ся. Видно, що комусь залежить на тім, щоби руску молодіж вивести з рівноваги.

На се повинні би тямити наші студенти і саме тому було би пожаданим, щоби задержали спокій і холодну розвагу. А вшехпольским студентам можемо відповісти одно: Не жадасмо утравізації теперішнього львівського університета, а основана свого власного і то на рускій землі, в городі князя Льва.

Промова д-ра Дрекля над нагим внесенєм Масарика.

(Конець).

Наколиб ми бажали забрати ся до перероблення цивільного закона, хоч можемо гордити ся тим, що належить до найліпших, колиб ми хотіли замінити карний закон, то треба нам наконецно згодити ся на якусь певну етику, а нам що до тих великих основних питань не стало яснійше, скоро вилучимо тут католицку Церкву. З одного боку засада утилітарности, з другого змаганє, щоби найти якусь етику з серцем, то знов дорогою розуму, — все те не доведе нас до нічого. Думаю, що вже наш теперішній час рішив питанє, що філософія Нічого не може творити для всеї суспільности світогляду. Коли підете оден крок дальше, то найдете в Цер-

кві етику солідну, деколи може троха строго, деколи може троха обмежуючу, але коли зберемо всі впливаючі з неї внесеня, то маємо етику, на котру можна глядіти, котрої можна боронити.

Позвольте мені також зазначити наше становище супроти жидівства. Жиди се раса про себе, а ми Арийці також окрема раса. Тим я ще не роблю ніякого докору в жаден бік. Хочу лише зазначити, що ті обидві раси з собою не годять ся. Різниця між обидвома такі великі, що наша раса звичайно але виходить. Церква голосила: Жиди, що хотять поселити ся в яким місті, повинні вести торговлі. Через те висловила Церква: той, що хоче з Жидом вдавати ся в справу, повинен до него піти, а тоді він сам собі винен, як виїде зле.

Окрім того має церковне право багато цікавих постанов, н. пр. щоби жид не був домашнім лікарем. Церква була очевидно тої думки, що се є дух, котрого треба держати здалека від християнського дому. Признаю, що ся раса має свої питомі прикмети, як би ми їх мали, могли би радувати ся: живучість, витривалість. (К у р а н д а: і від тисячлітий нікого неграмотного!) Коли ми порівнаємо Жидів з Арийцями в орудках, то треба признати, що перші більше мають відваги, рано встають, пізно лягають. Жид є взагалі хитрійший, проворнійший, і менше перебірчистий в способах. Певно, що в кожній расі декуди є виїмки. Може бути, що в данім случаю приналежний якоїсь раси втратив єї прикмети задля різних причин. Але ми помилляли ся, думаючи, що та раса визволить ся від своїх умових поглядів і засимілює ся з нами зовсім. Між Жидами в Австрії і Німеччині подибаю Слоністів, що стоять дійсно на становищі і кажуть: «Ми є Жиди, ми думаємо по жидівски». Можемо з собою сходити ся, але хочемо держати ся того: Я з тої раси, ти з іншої, ми не пригідні оден для другого. Коли хто щиро і часто слідить за тим, чого властиво хоче Церква, і може розрізнити засади і се, що оден або другий робить супротивно, і за те не робить Церкви одвічальною, то в многих питаннях могли би дійти до порозуміння. Ви вправді не думалиб по католицки, бо се не дасть ся так через ніч переменить, і я невимагаю сего від нікого, але певно будете говорити про Церкву з поважанєм, а коли виринуть поважні питання, тоді подумаете: „Я вправді сего не розумію, але може правда по стороні Церкви“.

Згадати треба і про Дарвінівский матеріалізм, що стоїть в повній суперечности з церковним розумінєм.

Церква має тепер се вдоволенє, що вже й наука признає єї сталу засаду: «Єсть Бог». А розвиток науки є також заслугою Церкви. Завдячуємо се дослідникам природних наук, що ми богослови 1-шу главу Мойсея розуміємо зовсім инакше. Вправді повстає троха роздратованя, коли хто прийде і скаже: «Між теологією а иншими науками не може

бути згоди. Єсть згода. Але ви повинні з тим погодити ся, наколи поставите у вельми сьміливим поступі яку засаду, котра нарушує церковну догму, що тоді Церкві треба признати справедливості. Кілько літ вели ми боротьбу проти неморальности поєдників? В гігієні маємо також цікавий процес розвитку за собою. Давні засади Церкви що до мирности, поздержности, стали нині засадами гігієністів. Або звернім ся до розділу пристрастей? Як то Церква намагала ся все спиняти пристрасти? Церква поступала розумно, а новітні засади свободи, полишення всего до волі звели людей на нещасливу дорогу.

Думаю, що я вам доказав, що становище, яке ми занимаємо, є таке, що удасть ся узасадити і що має своє оправдане посеред заколоту поглядів, котрі так часто аміняють ся. Ми бодай чесно змагаємо до зрозуміння сего, що християнське і до оціненя з сим християнським поглядом всего часу з його проявами і тут ми почнемо боротьбу з матеріалізмом. Побитий нині з наукового становища, єствує матеріалізм ще яко політичний чинник, а ми бажаємо тепер доказати, що матеріалізм в своїм єстві не має стійности і спромоги удержати щасливу суспільність. Треба лише піти до Атен, до Єгипту, до Помпей, щоби побачити, як народи, що витворили стільки гарного, наостанку наслідком культурного поступу самі знищили ся. Тимто хочемо бути чесними і розумними і радо пособляти сему, що є дійсним поступом.

Я не згоджую ся з тим поглядом, що професори повинні лише приглядати ся, наколи студенти бють ся, але думаю, що повинні всіма силами се спинити, що є простаковате, диє і неморальне. Не дасть ся заперечити, що студенти принадлежні до катол. товариств виставлені на наруги і посьміховиско, хоч встуди повинна бути терпимість в обопільних переконанях.

Що до проф. д-ра Вармунда признаю, що він перейшов трудний процес розвитку, але хто запевнить мене, що все те є дійсно правдиве, що проф. Вармунд на основі своїх дослідів подав в грецкім тексті? Що буде, як він помилив ся? Чи було се тоді добре, перевернути цілий сьвітгляд? Проф. Вармунд дійсно прибыв на одні збори в стані роздратованя і там висловлював ся в найнеприличнійший спосіб про катол. Церкву. А вжеж ніхто не схоже запевняти, що молодих правників повинен учити церковного праця такий професор, що так нельояльно думає про Церкву. Проф. Масарик закінчив свою річ гадкою, що він чув ся затривоженим у своїм серці, коли глядить правдивої релігії, коли глядить Бога, і я се добре розумію, як інтелігентний чоловік страдає, маючи чувство, що він не находить ся на правій дорозі. Але в тій хвилі, коли хто прийде до мене з такою жалобою, кажу єму: іди і розвідай ся в катол. Церкві про розумінє о Бозі. Тоді побачиш, що се є таке взнесле розумінє, яке тебе вповні перейме, скоро лише схоже его пізнати. Прийміть отже і мої поясненя яко так чесно і добре подумані, як се було висловлене і з протияного боку.

Остає мені ще поставити в несенє, котреб нам зробило можливим що до мериторичної сторони піти разом в голосованю над наглим внесенєм. В теперішнім укладі містить внесенє проф. Масарика стилістичну неможливість, говорить ся там про правительственне сторонництво, але в самім внесеню нема згадки, котре те є. Алеж внесенє само про себе повинно бути цілостію і тому бажаємо подати про правку. Предкладаємо, щоби злагодити се, що у внесеню є ненависне і остре проти нашого сто-

ронництва. Признаєте, що ми католики нині на університетах небагато маємо таких, що явно признають ся яко католики, і що тому не зробимо великої кривди, коли домагаємо ся більшого впливу на університетах. Визволіть університети від партійної політичної агітації, не лише нашої, але й інших партій, і даймо університетам спромогу свобідно розвивати ся. Але й ми хочемо троха на се глядіти, бо знаємо, що людський дух не раз сходить на манівці. По мисли моїх виводів предкладаю, щоби внесене так змінило, щоби замість сьвіт, проти правительственным сторонництвом загроженої ордади покласти слова „проти всяких партійних політичних напастей“. Коли маємо на думці партійно-політичні напасти, то се відноситься і до нашої партії, але ми переконані, що й інші сторонництва виходять з напастями, лише були обережніші, бо робили се тишком, коли наш др. Люєгер був на стільки чесний, що висловив ся явно. Прошу о принятє мого внесеня. (Живі оплески і gratulacji).

Голоси про положенє в Португалії.

(×) Від довшого часу в Португалії внутрішнє положенє вельми невідраднє, щоденні вісті по денниках заповідають вибух революції, так що всі політичні круги європейські тим зворушені, позаяк недавно розійшла ся вість про вибух революції в палаті королівській, хоч опісля не справдила ся. Тепер одначе надходять вісти, котрі представляють положенє в значно лагіднійшій сьвітлі.

Дописувателю париского Temps-a має недавно послушанє у короля і занепокоїв все європейське дневникарство. Тепер знов оден з товаришів дневникарских сего дописувателя після свого побуту в Лісбоні запевняє, що там панує спокій, а пише се на основі поясненє одержаних від президента міністрів Йоао Франко.

В краю супокій — запевняє его коротко міністер-президент, а теперішній диктатор Португалії. Про революцію ані чуття. Політика і дневникарі накидають ся на правительствє, одначе нарід зовсім не турбує ся тим. Зовсім нічого в тим дивного. Диктатура для Португалії не є новиною. Протягом останних 50 років правительствє що найменше 6 разів обходило ся без парламенту, а нарід відносив ся до сего байдужно. На військо можемо певно числити, отже правительствє не має чого бояти ся, а поговори про революцію були лише обчислені на сензацию.

Одначе се розбудило певні сумніви у дописувателя і він звернув ся до провідника опозиції, котрий в останних часах рішучо заявив ся проти монархії а за республікою. Се член королівської ради, бувший президент сенату, в останних часах президент державного банку португальского Йосе де Кунга. Се отже визначна личність звязана тісними взаєминами особистими з королівською семею. Отець теперішнього короля поручив єму свого часу навіть вихованє свого сина. Се старець 75-лічний, але ще кремезний і рішучий. Він подав дописувателеви франц. дневника зовсім инший погляд про внутрішнє положенє в Португалії.

Все, говоря вий, містить ся в однім реченю: не маємо сегодня ніяких прав в Португалії. Нарід освічений, висококультурний, спокійний, береже розумінє права, відданий тепер самоволі диктатора і правлений як стадо овець. Нема вже сегодня виходу, не може бути нічого спільного між нами а тими людьми, що яко самозванці присвоїли собі власть. Одна лише дня нас дорога: бо-

ротьба завзята, без переговорів! Всяке порозумінє згоди виключене, а скоро раз виступимо на улицю, то і я 75-лічний старець не заважаю ся станути на чолі збунтованого народу!

А після всякої імовірности побіда буде наша, бо нарід стане по наших боці, а також значна часть війська. Побіда буде побідою доброї справи, оправедливости і правного почуття, утриваленєм конституції на несхитних підвалинах.

Одначе дописувателю париского дневника додає від себе замітку, що він не вірить одушевленю провідника опозиції, бо на улицах міста супокій, у воздуху нема сліду того революційного подуву, який вияв із слів Йосе де Кунга.

Сопроти таких двох супречних поглядів на внутрішнє положенє в Португалії правда находить ся по середині. Ціла справа покаже ся імовірно бурею в склянци води. Дня 8. грудня, по котрім „революція“ сподівала ся великих успіхів, проминує супокійно. Відбули ся вправді збори двох начальних сторонництв: регенераторів і поступовців, але ухвали на тих зборах переведені звучать супокійно і мирно. Поступовці під проводом Лукіяна де Кастро зложили рішучий протест проти диктаторської самоволі, одначе висловили жаль задля приступленя Йосе де Кунга до республіканьского сторонництва. Поступовці є монархістами, а лише противні самовладі. Ухвалено на останку резолюцію, в котрій збори домагають ся знесеня всіх декретів оповіщених за часів диктатури, а заразом ревізії конституційного закона в тім дусі, щоби диктатуру зробити раз на все неможливою. Подібні ухвали завали на зборах регенераторів, так що обидва сі збори потвердили погляд міністра президента, що в Португалії починає втихомирювати ся. Правительствє із свого боку покаже ся уступчивим. Правительственний дневник звіщає, що протягом зими будуть скликані виборчі колегії, а коли в краю буде і дальше супокій, то вибори до парламенту відбудуть ся з кінцем марця або з початком цвітня.

Просимо відновити передплату.

НОВИНКИ

— Календар. В неділю: руско-кат.: Авакума прор.; римо-кат.: Фортуната. — В понеділок: руско-кат.: Софронія; римо-кат.: Адеяйда. — В второк: руско-кат.: † Варвари, римо-кат.: Лазаря.

— Новий дороговий закон, ухвалений галицьким сеймом на весні с. р., дістав цісарську санкцію і входить в жите з днем 1. січня 1908. Сим законом зноситься дотеперішній шарварок, а перемінює ся кошти дорогових робіт на готівку.

— Школа ім. Шашкевича у Львові була оноді предметом нарад міської ради. На основі реферату д-ра Дверницького ухвалено розділити першу класу сеї мішаної, 4-класової школи на два відділи, мужеский і женський. Також рішено приділити до сеї школи одну тимчасову учительку для женського відділу і вставити до бюджету на 1908 р. на оплаченє тої учительки кредат в квоті 1400 К, з 10% додатком на мешканє. Зазначено притім, що аж будучість покаже, чи той розділ I. класи удержить ся і чи дальший поділ в наступаючих роках покаже ся потрібним.

— В справі еміграції до Зєдинених Держав північної Америки розіслало намісництво до всіх староств отсеї округник з порученя розповсюдненя сеї інформації серед як найширших кругів населеня. Лихе положенє фінансове в Зєдинених Державах північної Америки спричинило спиненє або дуже значне обме-

